

**Adroddiadau Blynyddol Gwasanaethau
Cymdeithasol Awdurdodau Lleol (Adroddiad y
Cyfarwyddwr)**

Canllawiau

Cynnwys

	<u>Tudalen</u>
1. Cyflwyniad	3
2. Y cyd-destun cyfreithiol a pholisi	5
3. Adroddiadau Blynyddol Gwasanaethau Cymdeithasol	9
Atodiad A: Templed ar gyfer cynnwys adroddiad adran 144A	12
Atodiad B: Y gofynion cyfreithiol ar gyfer Adroddiadau Blynyddol Gwasanaethau Cymdeithasol	16
Atodiad C: Arferion da o ran cyflwyno adroddiad i'r cyhoedd	18

1. Cyflwyniad

1.1 Bydd y canllawiau hyn yn helpu awdurdodau lleol i lunio adroddiad blynyddol ar eu gwasanaethau cymdeithasol. Maent yn disodli'r canllawiau a gyhoeddwyd yn 2017 gan Lywodraeth Cymru a Chymdeithas Cyfarwyddwyr Gwasanaethau Cymdeithasol Cymru. Mae'r canllawiau diwygiedig yn adlewyrchu'r datblygiadau ers cyhoeddi'r canllawiau gwreiddiol, a'r adborth oddi wrth yr awdurdodau lleol a'r rhanddeiliaid.

1.2 Mae'r canllawiau:

- yn esbonio'r gofynion ar gyfer yr adroddiad blynyddol
- yn adlewyrchu bwriad Llywodraeth Cymru i weithio gydag awdurdodau lleol ac Arolygiaeth Gofal Cymru i gyfuno'r Fframwaith Perfformiad a Gwella newydd ag adroddiadau blynyddol gwasanaethau cymdeithasol. Yr adroddiad blynyddol *“fydd y mecanwaith cyffredinol y bydd awdurdodau lleol yn ei ddefnyddio i ddangos perfformiad...”*
- yn amlinellu cynulleidfaoedd targed yr adroddiad ac yn rhoi'r opsiwn ar gyfer adroddiad ar wahân ar ffurf sy'n fwy addas i'r cyhoedd
- yn rhoi awgrymiadau ar gyfer arferion da.

1.3 Yn amodol ar ddiwygio'r codau a'r rheoliadau, mae'r canllawiau hyn yn cael effaith o ddiwedd blwyddyn adrodd 2023-24. Felly, bydd adroddiadau a fydd yn cael eu cyhoeddi yn 2025 ac wedi hynny yn defnyddio'r canllawiau newydd hyn. Bydd pob adroddiad a fydd yn cael ei gyhoeddi yn 2024, ynglŷn â'r cyfnod 2023-24, yn defnyddio'r canllawiau blaenorol. Anfonir y canllawiau hyn i'r awdurdodau lleol ymlaen llaw er mwyn bod modd iddynt wneud trefniadau i fodloni'r gofynion newydd. Canllawiau sy'n cynghori yw'r rhain, ond maent yn cyfeirio at ofynion cyfreithiol ar gyfer cyhoeddi adroddiadau blynyddol gwasanaethau cymdeithasol, yn fwyaf nodedig adran 144A o Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 a'r rheoliadau rhagnodedig.

Prif nodweddion

1.4 Bydd yr adroddiad blynyddol a'r broses adrodd yn awr:

- (i) yn rhan o'r Fframwaith Perfformiad a Gwella
- (ii) yn rhan annatod o gamau cynllunio, craffu a gwella perfformiad gwasanaethau cymdeithasol yr awdurdodau lleol eu hunain
- (iii) yn seiliedig ar hunanasesiad trylwyr o berfformiad, sy'n cynnwys:
 - a) beth sydd wedi ei gyflawni a'i wneud yn dda
 - b) pa welliannau sydd eu hangen, ar sail adborth oddi wrth y cyhoedd, defnyddwyr gwasanaethau, darparwyr, partneriaid a rhanddeiliaid eraill
 - c) y camau sydd wedi'u cynllunio a'u cymryd i gyflawni'r anghenion gwella a nodwyd

d) y cynnydd a wnaed yn erbyn y blaenoriaethau gwella a nodwyd y flwyddyn flaenorol

1.5 Mae tri atodiad:

- Atodiad A: Templed ar gyfer cynnwys yr adroddiad
- Atodiad B: Gofynion cyfreithiol sy'n ymwneud â'r adroddiad
- Atodiad C: Nodiadau arferion da ar gyfer cyflwyno adroddiad i'r cyhoedd

2. Y cyd-destun cyfreithiol a pholisi

- 2.1 Mae Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 ("Deddf 2014") yn ei gwneud yn ofynnol i awdurdodau lleol, byrddau iechyd a Gweinidogion Cymru hyrwyddo lles pobl sydd angen gofal a chymorth, a gofalwyr sydd angen cymorth.
- 2.2 Mae'r Ddeddf yn ceisio sicrhau bod y canlynol yn cael ei wireddu:
- mae gan bobl reolaeth dros ba gymorth sydd ei angen arnynt, ac maent yn gwneud penderfyniadau am eu cymorth fel partner cyfartal
 - mae natur yr asesiad yn gymesur ac mae'n canolbwyntio ar yr unigolyn
 - mae gan ofalwyr yr un hawl i gael asesiad am gymorth â'r rhai y maent yn gofalu amdanynt
 - mae gan bawb fynediad rhwydd at wybodaeth a chyngor
 - mae'r trefniadau diogelu pobl yn gryfach
 - mae dull ataliol ar waith o ymdrin ag anghenion gofal a chymorth
 - mae awdurdodau lleol a byrddau iechyd yn gweithio mewn partneriaeth i sbarduno integreiddio, arloesi a newidiadau i wasanaethau, gan gynnwys mathau newydd o ddarpariaeth.
- 2.3 Mae'r Ddeddf yn glir ynghylch bod angen i lywodraeth leol berchenogi'r newidiadau sy'n ofynnol o dan Ddeddf 2014 er mwyn "*sicrhau y manteisir i'r eithaf ar fanteision lleoli gwasanaethau cymdeithasol o fewn llywodraeth leol a bod y gwasanaethau cymdeithasol yn rhan annatod o gyfrifoldeb corfforaethol llywodraeth leol yn nhermau hyrwyddo lles, cynhwysiant cymdeithasol a diogelwch cymunedol*".

Y gofynion cyfreithiol ar gyfer Adroddiadau Blynyddol Gwasanaethau Cymdeithasol

- 2.4 Nodir y gofynion cyfreithiol ar gyfer adroddiadau blynyddol gwasanaethau cymdeithasol yn Neddf 2014, yn y codau sydd wedi'u gwneud o dan y Ddeddf ac mewn rheoliadau. Mae rhagor o fanylion i'w cael yn Atodiad B i'r canllawiau hyn.
- 2.5 Yn ôl adran 144A o Ddeddf 2014, *cyn gynted ag y bo'n rhesymol ymarferol* ar ôl diwedd y flwyddyn ariannol berthnasol, rhaid i awdurdod lleol gyhoeddi adroddiad ar arfer ei swyddogaethau gwasanaethau cymdeithasol. Rhaid i'r adroddiad:
- gynnwys yr wybodaeth a nodir mewn codau ac unrhyw reoliadau a wnaed o dan Ddeddf 2014
 - cael ei gyflwyno i'r Cyngor gan y Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol
 - cael ei gopïo i Weinidogion Cymru, sy'n cynnwys Arolygiaeth Gofal Cymru
 - cael ei gyhoeddi ar wefan y Cyngor.
- 2.6 Yn y canllawiau hyn, mae'r adroddiad hwn, sy'n ofynnol yn ôl statud, yn cael ei alw yn "**adroddiad adran 144A**" i wahaniaethu rhyngddo ag unrhyw adroddiad dewisol ar wahân a fydd yn cael ei lunio ar gyfer y cyhoedd a'r adroddiad hunanasesu corfforaethol sy'n ofynnol o dan Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 ("Deddf 2021").

Y Fframwaith Perfformiad a Gwella

- 2.7 Mae Llywodraeth Cymru o'r farn bod y broses adrodd flynyddol ar gyfer gwasanaethau cymdeithasol yn rhan o'r Fframwaith Perfformiad a Gwella newydd erbyn hyn. Cod yw

hwn a gafodd ei wneud o dan adran 145 o Ddeddf 2014 ar arfer swyddogaethau gwasanaethau cymdeithasol. Mae ei ddarpariaethau yn orfodol felly. Mae'n disodli'r "Cod Ymarfer mewn Perthynas â Mesur Perfformiad Gwasanaethau Cymdeithasol" a gyhoeddwyd yn 2016 a'r canllawiau technegol cysylltiedig. Mae'r fframwaith hwn, sy'n fwy cynhwysfawr, yn adlewyrchu uchelgais i adolygu'r gofynion data ar gyfer gwasanaethau cymdeithasol i sicrhau eu bod yn addas i'r diben ac yn adlewyrchu effaith Deddf 2014. [Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant \(Cymru\) 2014](#)

2.8 Diben y Fframwaith yw:

- Sicrhau bod dull clir, sy'n cael ei ddeall yn genedlaethol, o lywio perfformiad a gwelliannau
- Llywio cynnwys a strwythur adroddiad adran 144A
- Galluogi ymarferwyr i ddeall y defnydd o dystiolaeth i gefnogi a gwella ymarfer ac i sicrhau bod gan staff y sgiliau a'r cymwysterau priodol
- Galluogi awdurdodau lleol i ddeall sut y bydd Llywodraeth Cymru yn eu dwyn i gyfrif
- Sicrhau bod yr awdurdodau lleol yn gweithio i'r un safonau uchel

2.9 Mae wyth safon ansawdd lefel uchel yn sylfaen i'r fframwaith newydd, o dan bedwar pennawd:

1. Pobl
2. Atal
3. Partneriaethau ac integreiddio
4. Lles

2.10 Mae'r penawdau yn darparu strwythur ar gyfer adrodd yn rheolaidd ar fetrigau perfformiad y cytunwyd arnynt. Mae'r Fframwaith yn dweud:

"bwriedir i'r safonau ansawdd lefel uchel fod yn uchelgeisiol, yn hytrach na rhestr wirio i'w bodloni" a'u bod "wedi'u cynllunio i herio awdurdodau lleol, i godi uchelgais ac i annog arloes". Eu nod yw sicrhau bod pobl sydd angen gofal a chymorth a gofalwyr sydd angen cymorth *"yn gallu cael mynediad at y cymorth iawn ar yr adeg iawn o'r lle iawn a bod gweithwyr proffesiynol profiadol a/neu gymwys priodol ar gael i gyflawni hyn"*.

2.11 Mae'r tabl canlynol yn rhestru'r wyth safon lefel uchel o dan y pedwar prif bennawd:

Tabl 1: Y Fframwaith Perfformiad a Gwella – Safonau ansawdd lefel uchel

Pobl	<ul style="list-style-type: none"> • Mae pob person yn bartner cyfartal sydd â dewis, llais a rheolaeth dros ei fywyd ac sy'n gallu cyflawni'r hyn sy'n bwysig iddo • Mae arweinyddiaeth effeithiol yn amlwg ar bob lefel, gyda gweithlu hynod fedrus, hynod gymwys sy'n cael ei gefnogi'n dda yn gweithio tuag at weledigaeth gyffredin
-------------	--

Atal	<ul style="list-style-type: none"> • Mae llai o angen am ofal a chymorth ac mae uwchgyfeirio angen yn cael ei atal, gan sicrhau bod y canlyniadau gorau'n cael eu cyflawni ar gyfer pobl • Mae gwydnwch mewn cymunedau'n cael ei hyrwyddo ac mae pobl yn cael eu cefnogi i gyflawni eu potensial drwy fynd ati i gefnogi pobl sydd angen gofal a/neu gymorth, gan gynnwys gofawyr, i ddysgu, datblygu a chymryd rhan mewn cymdeithas"
Partneriaeth ac integreiddio	<ul style="list-style-type: none"> • Mae partneriaethau effeithiol ar waith i gomisiynu a darparu canlyniadau cynaliadwy cwbl integredig o ansawdd uchel i bobl • Mae pobl yn cael eu hannog i fod yn rhan o'r broses o gynllunio a darparu eu gofal a'u cymorth fel partneriaid cyfartal
Lles	<ul style="list-style-type: none"> • Mae pobl yn cael eu diogelu a'u hamddiffyn rhag camdriniaeth ac esgeulustod ac unrhyw fathau eraill o niwed • Mae pobl yn cael eu cefnogi i fynd ati i reoli eu lles a gwneud eu penderfyniadau eu hunain fel eu bod yn gallu cyflawni eu potensial llawn a byw'n annibynnol am gyn hired â phosibl

2.12 Mae'r Fframwaith yn ei gwneud yn ofynnol i awdurdodau lleol ddangos cynnydd yn erbyn y safonau ansawdd drwy'r adroddiad adran 144A **ac** i ddangos eu bod yn defnyddio tystiolaeth ac ymchwil i gefnogi eu darpariaeth a'u gwelliannau i wasanaethau.

2.13 Mae'r safonau ansawdd yn cyd-fynd â Chod Ymarfer Arolygiaeth Gofal Cymru ar gyfer adolygu gwasanaethau cymdeithasol yr awdurdodau lleol. Maent yn gysylltiedig hefyd â'r saith nod llesiant yn adran 4 o Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.

2.14 Mae Llywodraeth Cymru wedi llunio tair dogfen ategol i gynorthwyo awdurdodau lleol i gipio a defnyddio gwybodaeth a data am berfformiad:

Canllawiau mesur gweithgarwch a pherfformiad

2.15 Mae'r canllawiau hyn yn esbonio sut y dylai awdurdodau lleol gasglu data a thystiolaeth. Mae'n cyflwyno fframwaith o fetrigau hefyd sy'n cwmpasu oedolion, plant a gofawyr y mae'n rhaid eu casglu a'u cyflwyno i Lywodraeth Cymru, ynghyd â data dienw ar lefel person a data cyfanredol ar agweddau penodol ar ofal cymdeithasol. Mae'n dweud y dylai awdurdodau lleol gasglu eu data eu hunain hefyd er mwyn deall yn well sut mae darparu gofal cymdeithasol yn lleol yn gweithio yn ôl blaenoriaethau lleol. [Mesur perfformiad y gwasanaethau cymdeithasol: cod ymarfer | LLYW.CYMRU](#)

2.16 Bydd y data'n cael eu defnyddio i:

- Ddeall gwasanaethau lleol a'r bobl sy'n eu defnyddio yn well
- Darparu llinell sylfaen gyson i ddadansoddi gweithgarwch ac asesu cydymffurfiaeth a gwelliant yn ei erbyn, yn unol â gofynion Deddf 2014
- Llywio'r gwaith o werthuso polisi ar lefel genedlaethol
- Llywio adolygiadau Arolygiaeth Gofal Cymru o berfformiad awdurdodau lleol ac unrhyw adolygiadau thematig cenedlaethol

- Llywio Gofal Cymdeithasol Cymru yn ei rôl o gefnogi gwelliannau yn y sector
- Llywio awdurdodau lleol a phartneriaid statudol eraill i helpu i hyrwyddo cydweithio.

2.17 Mae'r data yn cael eu hadrodd ar wahân i Lywodraeth Cymru ond dylid eu dyfynnu pan fo hynny'n briodol yn rhan hunanasesiad yr adroddiad adran 144A. Gweler Atodiad A.

Deall profiadau a chanlyniadau

2.18 Mae hyn yn darparu syniadau ymarferol i helpu awdurdodau lleol i ddeall profiadau a chanlyniadau'r rhai sy'n defnyddio gwasanaethau cymdeithasol. Mae'n disgrifio ffyrdd o ennyn diddordeb pobl a rhai o'r methodolegau a'r adnoddau sy'n cael eu defnyddio ledled Cymru, gan gynnwys: Datblygu Ymarfer a Gyfoethogir gan Dystiolaeth, Atebolrwydd sy'n seiliedig ar Ganlyniadau, Brights Spots (arolwg i blant sy'n derbyn gofal) a'r Rhestr Gofal Cymunedol sy'n Canolbwyntio ar yr Unigolyn. Mae'n cynnwys cyngor ar greu adnoddau i gynnal arolygon, gan gynnwys arolygon digidol; templed ar gyfer astudiaethau achos sy'n canolbwyntio ar ganlyniadau; cyngor am reoli gweithgareddau ymchwil sy'n cynnwys ymgysylltu â phobl, gan gynnwys samplu, ystyriaethau moesegol, diogelu a'r gyfraith ynghylch defnyddio data personol.

[Deall profiadau a chanlyniadau'r Fframwaith Perfformiad a Gwella ar gyfer Gwasanaethau Cymdeithasol | LLYW.CYMRU](#)

Defnyddio tystiolaeth i hysbysu gwelliant

2.19 Mae'r canllawiau hyn yn cynnig syniadau a chyngor ymarferol ar sut y gellir defnyddio tystiolaeth i hysbysu gwasanaethau cymdeithasol ar y lefelau lleol, rhanbarthol a chenedlaethol. Mae'n cynnwys cyngor ar ddeall a defnyddio tystiolaeth, casglu a dadansoddi tystiolaeth a sicrhau bod tystiolaeth yn cael ei defnyddio mewn ffordd gyson a chynaliadwy. Mae Gofal Cymdeithasol Cymru a'r Sefydliad Gofal Cymdeithasol er Rhagoriaeth hefyd wedi cyhoeddi adroddiad "*Defnydd o Dystiolaeth ym maes Gwasanaethau Cymdeithasol a Gofal Cymdeithasol yng Nghymru*".

[Fframwaith Perfformiad a Gwella ar gyfer Gwasanaethau Cymdeithasol: defnyddio tystiolaeth fel sail ar gyfer gwella | LLYW.CYMRU](#)

[Using evidence in social services and social care in Wales | SCIE](#)

3. Adroddiadau Blynyddol Gwasanaethau Cymdeithasol

Diben yr adroddiad

- 3.1 Mae'r Fframwaith Perfformiad a Gwella yn disgrifio diben adroddiad adran 144A fel a ganlyn:
- amlinellu taith wella awdurdod lleol o ran darparu gwasanaethau i bobl sy'n defnyddio gwybodaeth, cyngor a chymorth ac unigolion sy'n derbyn gofal a chymorth a gofalwyr sy'n derbyn cymorth
 - defnyddio gwybodaeth o'r fframwaith newydd ac o ffynonellau eraill i ddangos sut mae awdurdodau lleol wedi hyrwyddo lles a dangos sut y cyflawnwyd y safonau ansawdd
 - dangos cynnydd yn erbyn yr wyth safon ansawdd, a llywio penderfyniadau ar sut i ymateb o safbwynt y swyddogaeth gwasanaethau cymdeithasol ar lefel sefydliadol a chorfforaethol
 - dangos sut mae'r safonau a'r egwyddorion yn y Fframwaith Cenedlaethol ar gyfer Comisiynu Gofal a Chymorth yn cyfrannu at ddiwallu anghenion pobl sy'n derbyn gofal a chymorth gan wasanaethau cymdeithasol a gwella canlyniadau lles
 - galluogi Llywodraeth Cymru i gasglu, dadansoddi a deall data a thystiolaeth am ddarparu gofal a chymorth i ofalwyr ledled Cymru.

Hunanasesu

- 3.2 Mae adrannau 89-91 o Ddeddf 2021 yn gosod dyletswyddau newydd ar awdurdodau lleol i adolygu eu perfformiad yn barhaus, i ymgynghori â phobl leol ac eraill ar y perfformiad ac i adrodd yn flynyddol ar berfformiad mewn "adroddiad hunanasesu".
- 3.3 Mae Llywodraeth Cymru wedi llunio canllawiau ar y dyletswyddau newydd hyn: [Perfformiad a llywodraethu awdurdodau lleol: canllawiau statudol | LLYW.CYMRU](#). Mae'r canllawiau yn diffinio hunanasesiad fel:

"asesiad sefydliadol, corfforaethol yn hytrach nag asesiad o wasanaethau unigol". Mae'n dweud hefyd na fydd y broses hunanasesu gorfforaethol hon "yn ei gwneud yn ofynnol i gynghorau ailystyried swyddogaeth gwasanaethau cymdeithasol yn fanwl"

- 3.4 Bwriad yr hunanasesiad ar gyfer adroddiad adran 144A yw adlewyrchu egwyddorion hunanasesu'r adroddiad a luniwyd o dan Ddeddf 2021, ond ar lefel gwasanaeth yn hytrach nag ar lefel gorfforaethol.
- 3.5 Wrth hunanasesu mewn perthynas â gwasanaethau cymdeithasol, mae'n ofynnol i'r awdurdod lleol ofyn iddo'i hun y cwestiynau a nodir yn Atodiad A yng nghyd-destun wyth safon ansawdd lefel uchel y Fframwaith cyn ateb y cwestiynau hynny.
- 3.6 I fod yn effeithiol, dylid llunio hunanasesiad a fydd:

- wedi'i integreiddio yn y ffordd mae'r awdurdod yn monitro, yn adolygu ac yn adrodd ar ei berfformiad ym maes gwasanaethau cymdeithasol, yn hytrach nag yn broses annibynnol
- yn cael ei ystyried yn rhan annatod o systemau perfformiad, yn hytrach nag ymdrech yn unig i sicrhau cydymffurfiaeth
- yn agored, gonest, cytbwys a gwrthrychol am gyflawniadau a heriau
- yn canolbwyntio ar ganlyniadau a'r effeithiau ar fywydau a phrofiadau pobl, yn hytrach nag ar ddisgrifio'r broses
- yn seiliedig ar dystiolaeth dda gan ddefnyddio gwybodaeth ansoddol a meintiol o amrywiaeth o ffynonellau, gan gynnwys ymchwil bwrpasol.

3.7 Dylai'r broses adrodd flynyddol gael ei defnyddio gydol y flwyddyn a dylai fod yn rhan annatod o drefniadau cynllunio busnes, adolygu, monitro a gwella perfformiad yr awdurdodau lleol. Awdurdodau lleol sydd yn y sefyllfa orau i benderfynu sut i gyflawni hyn gan ystyried eu systemau a'u trefniadau rheoli perfformiad corfforaethol eu hunain a sut y gall canfyddiadau o'r broses adrodd flynyddol hon lywio unrhyw themâu trawsbynciol ar gyfer yr ymarfer hunanasesu corfforaethol o dan Ddeddf 2021.

Amserlen cyhoeddi

3.8 Mae Deddf 2014 yn dweud y dylai'r adroddiad gael ei gyhoeddi cyn gynted ag sy'n rhesymol ymarferol ar ôl diwedd y flwyddyn ariannol. Os bydd gwybodaeth ar gyfer yr adroddiad yn cael ei chasglu dros y flwyddyn gyfan, yna, yn dibynnu ar brosesau'r awdurdod lleol ei hun ar gyfer cymeradwyo'r adroddiad, dylai fod modd cyhoeddi'r adroddiad erbyn diwedd mis Medi. O dan amgylchiadau arferol, ni ddylid ei lunio wedi hynny.

Cynulleidfaoedd targed

3.9 Mae'r Fframwaith yn dweud:

“Bydd Llywodraeth Cymru yn defnyddio tystiolaeth a gesglir drwy'r Cod i ddeall yr effaith mae gwasanaethau cymdeithasol awdurdodau lleol yn ei chael ar lefel genedlaethol, ranbarthol a lleol. Y nod yw i dystiolaeth gael ei defnyddio ar bob lefel o'r system gofal cymdeithasol - unigolion (e.e. gweithwyr cymdeithasol a therapyddion galwedigaethol), gan awdurdodau lleol, ar y lefelau rhanbarthol (e.e. Byrddau Partneriaeth Ranbarthol) ac ar y lefel genedlaethol h.y. Llywodraeth Cymru, i lywio a chynnal gwelliant parhaus a chyson, ac ymarfer sy'n seiliedig ar gryfderau”.

3.10 Mae **Llywodraeth Cymru** yn bwriadu defnyddio tystiolaeth o'r broses adrodd i ddeall effeithiolrwydd polisi cenedlaethol, i lywio datblygiad polisi yn y dyfodol ac i sicrhau gwelliant parhaus ym mhob rhan o Gymru.

3.11 Bydd **Arolygiaeth Gofal Cymru** yn defnyddio'r dystiolaeth i lywio eu gweithgarwch adolygu perfformiad.

3.12 Bydd **Gofal Cymdeithasol Cymru** yn defnyddio'r adroddiadau yn eu rolau allweddol i gynorthwyo ymarferwyr, awdurdodau lleol a'r sector gofal ehangach i ddeall a defnyddio data yn effeithiol ac i gefnogi'r gwaith o wella gwasanaethau.

- 3.13 O safbwynt **aelodau o'r cyhoedd**, caiff awdurdodau lleol, os ydynt yn dymuno, gyhoeddi adroddiad ar wahân ar eu cyfer mewn fformat ac arddull fwy priodol. Dylid penderfynu ar ffurf a chynnwys yr adroddiad hwnnw yn lleol gan ystyried anghenion a dewisiadau lleol. Gallai fod yn adroddiad cwbl annibynnol neu'n adroddiad cryno mewn iaith glir a ddefnyddir fel pennod agoriadol adroddiad adran 144A y gellir ei gyhoeddi ar wahân hefyd. Mae nodiadau arferion da wrth gyflwyno adroddiad i'r cyhoedd i'w cael yn Atodiad C.

Atodiad A: Templed ar gyfer cynnwys adroddiad adran 144A

A1 Dylai strwythur yr adroddiad ddilyn trefn y penawdau sydd wedi'u tanlinellu a nodir isod a dylid defnyddio'r canllawiau sy'n cefnogi'r Fframwaith Perfformiad a Gwella.

Crynodeb y Cyfarwyddwr

A2 Trosolwg o berfformiad ar ffurf y gellid ei defnyddio mewn fersiwn ar wahân o'r adroddiad wedi'i llunio ar gyfer y cyhoedd.

Adran ar y cyd-destun

A3 Adran ffeithiol sy'n nodi sut mae'r gwasanaeth yn gweithredu ac yn ymdrin â'r elfennau canlynol.

- **Arweinyddiaeth:** Naratif byr sy'n esbonio sut mae arweinyddiaeth wleidyddol a threfniadau llywodraethu, craffu a herio'r awdurdod lleol yn helpu i bennu blaenoriaethau a hyrwyddo lles ar draws swyddogaethau'r awdurdod lleol.
- **Y gweithlu:** Gwybodaeth am y gweithlu gofal cymdeithasol, recriwtio a chadw sy'n cwmpasu gwasanaethau a ddarperir ac a gomisiynir yn uniongyrchol gan dynnu sylw at yr heriau ac unrhyw atebion sydd ar waith i fynd i'r afael â nhw a sut mae staff yn cael eu cefnogi a'u datblygu yn eu rolau proffesiynol.
- **Adnoddau ariannol:** Gwybodaeth am y gyllideb yn ôl meysydd gwasanaeth ar gyfer y flwyddyn adrodd a chymhariaeth â'r flwyddyn flaenorol.

A4 Dim ond datganiadau byr sy'n tynnu sylw at unrhyw newid sylweddol ers y flwyddyn flaenorol sydd eu hangen. Mae'n dderbyniol cyfeirio at ddogfennau cyhoeddedig eraill os darperir cyfeiriad neu ddolen electronig.

Adran ar asesu perfformiad

A5 Dylai'r adran hon adrodd yn erbyn pob un o'r pedwar maes yn y Fframwaith Perfformiad a Gwella – Pobl; Atal; Partneriaeth ac Integreiddio; Lles. Ym mhob un ohonynt, dylai'r sylwebaeth ateb pedwar cwestiwn hunanasesu:

1. **Beth ydyn ni'n ei wybod am ansawdd ac effaith yr hyn rydyn ni'n ei wneud?**
2. **Sut rydyn ni'n gwybod? Er enghraifft, pa dystiolaeth o ymchwil, ymgysylltu a'r metrigau ydyn ni'n eu defnyddio i lywio'r asesiad hwn?**
3. **Beth ydyn ni'n ei wneud yn dda a sut allwn ni wneud yn well? Beth yw ein blaenoriaethau ar gyfer gwella, yn enwedig dros y flwyddyn nesaf?**
4. **Pa gynnydd wnaethon ni ar y meysydd i'w gwella a nodwyd yn adroddiad y llynedd? Pa wahaniaeth wnaethon ni?**

A6 Dylai'r hunanasesiad fod yn werthusol, gan fanteisio ar dystiolaeth ansoddol a meintiol. Dylai'r pwyslais fod ar hunanasesu, yn hytrach na disgrifiad o'r hyn a ddarperir yn unig. Gellir defnyddio dystiolaeth o amrywiaeth o ffynonellau, ee data perfformiad gweithredol, ymchwil, arolygon, digwyddiadau ymgysylltu, ymgynghoriadau a phaneli dinasyddion. Pan gyfeirir at unrhyw un o'r metrigau a nodir yn y Canllawiau Mesur

Gweithgarwch a Pherfformiad, dylid darparu digon o gyd-destun, ee a yw'n duedd sy'n gwella?

- A7 Mae'n bosibl y bydd rhywfaint o'r deunydd yn berthnasol i fwy nag un o'r pedwar pennawd safon ansawdd isod. Pan fo hyn yn berthnasol, dylai awdurdodau lleol gynnwys y deunydd o dan y pennawd yr ystyrir ei fod yn fwyaf priodol. Pan fo angen, dylid croesgyfeirio i osgoi ailadrodd mewn gwahanol adrannau.

Pobl

A8 Safonau ansawdd:

- *“Mae pob person yn bartner cyfartal sydd â dewis, llais a rheolaeth dros ei fywyd ac sy'n gallu cyflawni'r hyn sy'n bwysig iddo”*
- *Mae arweinyddiaeth effeithiol yn amlwg ar bob lefel, gyda gweithlu hynod fedrus, hynod gynnwys sy'n cael ei gefnogi'n dda yn gweithio tuag at weledigaeth gyffredin”*

A9 Dylai hyn esbonio sut mae'r awdurdod lleol yn arfer ei swyddogaethau o dan Ran 3 (Asesu Anghenion Unigolion) a Rhan 4 (Diwallu Anghenion) a, phan fo hynny'n briodol, Rhan 10 (Gwasanaethau Eirioli) o Ddeddf 2014, gan gynnwys:

- Sicrhau bod pobl yn rhan annatod o wasanaethau a chymunedau
- Mae gan bobl lais cryf a rheolaeth dros yr hyn y maent yn ei dderbyn (gydag eiriolaeth pan fo hynny'n briodol) ac mae barn defnyddwyr gwasanaethau a gofawyr yn cael ei hadlewyrchu yn asesiad yr awdurdod o'i berfformiad
- Sut mae pobl yn llywio'r gwasanaethau y maent yn eu derbyn
- Mae'r pwyslais ar yr hyn sy'n bwysig iddyn nhw, y canlyniadau maent am eu cyflawni a sut y gallant ddefnyddio eu cryfderau a'u hadnoddau eu hunain i helpu i hyrwyddo eu lles eu hunain
- Mae ymarferwyr a rheolwyr yn sicrhau bod ymarfer a goruchwyliaeth wedi'u seilio ar wybodaeth gyfoes ac ymarfer sy'n seiliedig ar dystiolaeth
- Mae'r swyddogaeth gwasanaethau cymdeithasol yn cael ei harwain a'i chefnogi'n dda ar lefel gwasanaeth, corfforaethol a gwleidyddol
- Y Gymraeg: cynnydd yng nghyd-destun Cynllun Pum Mlynedd 2022-27 Mwy na Geiriau a'r Cynnig Gweithredol

Atal

A10 Safonau ansawdd:

- *“Mae llai o angen am ofal a chymorth ac mae'r cynnydd mewn angen yn cael ei atal, gan sicrhau bod y canlyniadau gorau'n cael eu cyflawni ar gyfer pobl”*
- *“Mae gwydnwch o fewn cymunedau'n cael ei hyrwyddo ac mae pobl yn cael eu cefnogi i gyflawni eu potensial drwy fynd ati i gefnogi pobl sydd angen gofal a/neu gymorth, gan gynnwys gofawyr, i ddysgu, datblygu a chymryd rhan mewn cymdeithas”*

A11 Dylai hyn esbonio:

- Y defnydd o ddulliau ataliol ac integredig, gan sicrhau bod y gofal a'r cymorth iawn yno ar yr adeg iawn i oedi neu osgoi uwchgyfeirio angen
- Sut mae gwasanaethau a chanlyniadau'n gymesur, wedi'u targedu, yn gynaliadwy ac yn cael eu cefnogi drwy hyrwyddo mentrau cymdeithasol,

cwmnïau cydweithredol, gwasanaethau dan arweiniad y defnyddiwr a'r trydydd sector

A12 Gall gweithgarwch ataliol gynnwys mesurau ar raddfa eang sydd wedi'u targedu at y boblogaeth ehangach, yn ogystal ag ymyriadau wedi'u targedu at yr unigolyn

Partneriaeth ac integreiddio

A13 Safonau ansawdd:

- *“Mae partneriaethau effeithiol ar waith i gomisiynu a darparu canlyniadau cynaliadwy cwbl integredig o ansawdd uchel i bobl”*
- *“Mae pobl yn cael eu hannog i fod yn rhan o'r broses o gynllunio a darparu eu gofal a'u cymorth fel partneriaid cyfartal”*

A14 Dylai hyn esbonio:

- Pa mor dda mae'r awdurdod lleol a'i fwrdd/fyrddau iechyd yn cydweithio i nodi anghenion a datblygu adroddiadau asesu poblogaeth integredig fel sail i lywio a chomisiynu gwasanaethau cynaliadwy
- Pa mor dda mae'r awdurdod wedi cefnogi cydweithio a phartneriaeth, gan gynnwys gydag awdurdodau lleol eraill, y trydydd sector a darparwyr

A15 Pan fo'n briodol, dylai'r adroddiad gyfeirio at adroddiadau eraill fel rhai byrddau partneriaeth rhanbarthol, asesiadau o anghenion y boblogaeth a chynlluniau ardal a myfyrio ar gynlluniau rhanbarthol a phartneriaeth.

Lles

A16 Safonau ansawdd

- *“Mae pobl yn cael eu diogelu a'u hamddiffyn rhag camdriniaeth ac esgeulustod ac unrhyw fathau eraill o niwed”*
- *“Mae pobl yn cael eu cefnogi i fynd ati i reoli eu lles a gwneud eu penderfyniadau eu hunain fel eu bod yn gallu cyflawni eu potensial llawn a byw'n annibynnol am gyn hired â phosibl”*

A17 Dylai'r rhan hon o'r adroddiad esbonio pa mor dda mae'r awdurdod lleol wedi:

- Arfer ei swyddogaethau gwasanaethau cymdeithasol a'i swyddogaethau perthynol i wneud cyfraniad cadarnhaol at les pobl sydd angen gofal a chymorth a gofalywr sydd angen cymorth, gan barchu eu diwylliant, eu credoau a'u nodweddion personol eraill, a pharchu eu dymuniadau a'u teimladau
- Adeiladu ar amgylchiadau personol, galluoedd, rhwydweithiau a chymunedau lleol pobl
- Gweithio gyda phobl i ddatblygu atebion creadigol
- Rhoi trefniadau diogelu effeithiol ar waith

A18 Mae “esgeulustod” yn cynnwys gweithgarwch i atal hunan-esgeulustod difrifol.

A19 Gall awdurdodau lleol gyfeirio at adroddiadau byrddau diogelu rhanbarthol ac asiantaethau eraill, a darparu dolen iddynt, am ragor o fanylion pan fo hynny'n briodol.

A20 Mae lles i oedolion a phlant wedi'i ddiffinio yn Rhan 2 o Ddeddf 2014 ac yn fanylach yn y Fframwaith Canlyniadau Cenedlaethol [[Fframwaith canlyniadau cenedlaethol gwasanaethau cymdeithasol](#)]. Nid yw'n ofynnol mwyach i gynghorau gyflwyno

adroddiad ar wahân yn erbyn pob un o'r chwe chanlyniad ansawdd llesiant sydd wedi'u cynnwys yn y Fframwaith Canlyniadau Cenedlaethol.

Adran ar unrhyw wybodaeth arall

A21 Mae'r rhain yn faterion i adrodd arnynt nad ydynt yn perthyn o reidrwydd i un o'r safonau ansawdd yn benodol.

Arolygiadau ac adolygiadau

A22 Os yw Arolygiaeth Gofal Cymru wedi adrodd ar swyddogaethau gwasanaethau cymdeithasol y Cyngor yn ystod y flwyddyn adrodd, dylid cynnwys y prif bwyntiau. Dylid tynnu sylw at unrhyw welliannau a wnaed gan y Cyngor neu sydd ar y gweill mewn ymateb i'r adroddiad arolygu. Mae'n ymarfer da i gyfeirio at yr adroddiad arolygu llawn ar wefan Arolygiaeth Gofal Cymru a darparu dolen iddo.

A23 Yn ei hunanasesiad a'i flaenoriaethau ar gyfer gwella, dylai'r awdurdod gynnwys sut mae'n bwriadu gweithredu hefyd ar unrhyw ganfyddiadau ac argymhellion perthnasol o adolygiadau thematig cyfnodol Arolygiaeth Gofal Cymru ac unrhyw adroddiadau perthnasol gan Archwilio Cymru, Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru neu'r Comisiynydd Pobl Hŷn a'r Comisiynydd Plant. Mae'n dderbyniol gwneud cyfeiriad byr yma a chyfeirio'r darllenydd at ddogfen arall am ragor o fanylion.

Cwynion a sylwadau

A24 Nid yr ystadegau sydd bwysicaf, ond unrhyw dueddiadau amlwg a pha newidiadau a gwelliannau mae'r awdurdod wedi'u gwneud, neu'n bwriadu eu gwneud, mewn ymateb i gwynion ac ymchwiliadau. Ar gyfer nifer y cwynion, mae'n dderbyniol cyfeirio at adroddiad cwynion blynyddol corfforaethol y Cyngor, a darparu dolen iddo, am fwy o fanylion os yw'r ystadegau ar gyfer cwynion gwasanaethau cymdeithasol wedi'u dadgyfuno.

A25 Mae cwynion a sylwadau'n cynnwys unrhyw rai a gafwyd gan Gorff Llais y Dinesydd a sefydlwyd o dan Ddeddf Iechyd a Gofal Cymdeithasol (Ansawdd ac Ymgysylltu) (Cymru) 2020.

Cyfeirio at ffynonellau eraill o wybodaeth

A26 Ni all yr hyn sy'n adroddiad trosolwg i bob pwrpas gwmpasu pob agwedd ar bopeth y mae awdurdod lleol yn ei wneud yn ei swyddogaethau gwasanaethau cymdeithasol a'r swyddogaethau perthynol. Gall y sylwebaeth esbonio, dim ond am na ddewiswyd maes penodol fel amcan â blaenoriaeth, nad yw hynny yn golygu nad oes unrhyw beth yn digwydd mewn meysydd eraill. Gellir cyfeirio'r darllenydd at adroddiadau eraill megis cynlluniau lefel gwasanaeth, cynlluniau corfforaethol a chynlluniau busnes ategol os oes arnynt angen ragor o wybodaeth. Mae'n ymarfer da i gynnwys cyfeiriad a dolen electronig pan fo unrhyw ddogfen arall ar gael i'r cyhoedd.

Atodiad B: Y gofynion cyfreithiol ar gyfer Adroddiadau Blynyddol Gwasanaethau Cymdeithasol

B1 Mae adran 144A(1) o Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 yn ei gwneud yn ofynnol i awdurdodau lleol baratoi a chyhoeddi adroddiad blynyddol ynghylch arfer eu swyddogaethau gwasanaethau cymdeithasol cyn gynted ag y bo'n rhesymol ymarferol ar ôl diwedd y flwyddyn ariannol y mae'n ymwneud â hi.

B2 Mae adran 144A(2) o Ddeddf 2014 yn dweud bod rhaid i'r adroddiad gynnwys:

(a) manylion sut mae'r awdurdod wedi arfer ei swyddogaethau gwasanaethau cymdeithasol yn ystod y flwyddyn ariannol, gan gynnwys manylion i ba raddau mae'r awdurdod wedi —

- (i) gweithredu'n unol â'r gofynion a osodwyd ar awdurdodau lleol gan god a gyhoeddwyd o dan adran 9 (codau i helpu i gyflawni canlyniadau o ran llesiant),
- (ii) gweithredu'n unol ag unrhyw ofynion perthnasol a geir mewn cod a gyhoeddwyd o dan adran 145 (codau ynghylch arfer swyddogaethau gwasanaethau cymdeithasol),
- (iii) rhoi sylw i unrhyw ganllawiau perthnasol mewn cod a gyhoeddwyd o dan adran 145, ac

(b) unrhyw wybodaeth arall a bennir gan reoliadau.

B3 Mae adran 144A(3) yn nodi bod rhaid i'r manylion a ddarperir o dan is-adran (2)(a)(ii) nodi sut mae'r awdurdod wedi bodloni unrhyw ofynion a gynhwysir mewn cod yn ymwneud ag asesu anghenion unigolyn yn unol â Rhan 3 a diwallu anghenion o dan Ran 4.

B4 Mae is-adrannau 144A (4) a (5) yn ei gwneud yn ofynnol bod yr adroddiad blynyddol ar ffurf a bennir gan reoliadau, a rhaid anfon copi o'r adroddiad a gyhoeddwyd at Weinidogion Cymru.

B5 Gan gymryd pob un o'r gofynion a restrir ym mharagraff B2 yn eu tro:

A144A(a)(ii)

Mae codau a wnaed o dan Adran 145 o Ddeddf 2014 sy'n ymwneud mewn rhyw ffordd ag adroddiad Adran 144A yn cynnwys:

- Rhan 2 (Swyddogaethau Cyffredinol), sy'n cwmpasu trefniadau partneriaeth, lles a dyletswyddau cyffredinol
- Y Fframwaith Canlyniadau Cenedlaethol
- Y Fframwaith Perfformiad a Gwella, a chanllawiau cysylltiedig
- Cod Rhan 3 (Asesu Anghenion)
- Cod Rhan 4 (Diwallu Anghenion)

Cod Rhan 8 ar rôl y Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol

Mae paragraffau 81-90 o'r Cod Rhan 8 yn nodi gofynion amrywiol ar gyfer adroddiad adran 144A. Rhaid i'r Cyfarwyddwr baratoi a chyhoeddi adroddiad blynyddol am arfer swyddogaethau'r cyngor cyn gynted ag y bo'n rhesymol ymarferol ar ôl diwedd y flwyddyn ariannol.

Rhaid i'r adroddiad:

- Gael ei gyflwyno i'r Cyngor gan y Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol gyda chopi yn cael ei anfon at Weinidogion Cymru
- Gwerthuso perfformiad yr awdurdod lleol o ran cyflawni ei swyddogaethau gwasanaethau cymdeithasol
- Nodi sut mae'r awdurdod lleol wedi cyflawni'r wyth safon ansawdd ar gyfer lles a amlinellir mewn Cod a wnaed o dan Ran 2 o Ddeddf 2014 a sut mae wedi:
 - hyrwyddo lles pobl sydd angen gofal a chymorth a gofalwyr sydd angen cymorth yn yr Adroddiad Asesiad Poblogaeth ar gyfer ardal yr awdurdod lleol
 - asesu a diwallu anghenion yn unol â Chodau a wnaed o dan Rannau 3 a 4 o Ddeddf 2014
- Rhoi sicrwydd ar:
 - Drefniadau strwythurol sy'n darparu llywodraethu da ac atebolrwydd cryf
 - Gweithio mewn partneriaeth yn effeithiol drwy fyrddau partneriaeth rhanbarthol
 - Perfformiad o ran ymdrin â chwynion a sylwadau
 - Ymateb i unrhyw archwiliad(au) a gynhaliwyd yn ystod y flwyddyn
 - Diweddariad ar weithredu "Mwy na geiriau"
 - Esbonio sut mae'r awdurdod lleol wedi ymgysylltu â phobl wrth lunio'r adroddiad blynyddol

[Rheoliadau Adroddiadau Blynyddol Gwasanaethau Cymdeithasol Awdurdodau Lleol \(Ffur Ragnodedig\) \(Cymru\) 2023](#)

Mae rheoliadau sydd wedi'u rhagnodi o dan Ddeddf 2014 yn nodi'r wybodaeth benodol y mae'n rhaid i awdurdodau lleol ei chynnwys mewn adroddiad adran 144A a'r penawdau y mae'n rhaid cynnwys yr wybodaeth angenrheidiol oddi tanynt. Mae strwythur yr adroddiad a ddarperir yn y rheoliadau rhagnodedig wedi'i amlinellu yn Atodiad A i'r canllawiau hyn.

Atodiad C: Arferion da o ran cyflwyno adroddiad i'r cyhoedd

- C1 Mae gan awdurdodau lleol brofiad sylweddol o lunio cyhoeddiadau, a byddant am fanteisio ar y profiad hwn os byddant yn llunio adroddiad gwasanaethau cymdeithasol ar wahân i'r cyhoedd. Mae'r pwyntiau canlynol yn deillio o arferion da a nodwyd mewn adolygiad o adroddiadau blynyddol gwasanaethau cymdeithasol ar gyfer 2020-21 ac adolygiad ehangach o lenyddiaeth sydd ar gael.
- C2 Dylai'r adroddiad adlewyrchu'r hyn sy'n bwysig i'r cyhoedd a'r wybodaeth sydd ei hangen arnynt, y gellir ei chanfod o safbwyntiau sefydliadau cynrychiadol, grwpiau ffocws, digwyddiadau ymgysylltu, cwynion a sylwadau eraill.
- C3 Yn aml, mae'r wybodaeth bwysicaf i'r cyhoedd yn ymwneud â pha wasanaethau sydd ar gael, pwy sy'n gymwys i gael cymorth, sut i'w gyrchu, pa mor hir y bydd yn ei gymryd i'w drefnu ac a fydd ffi am y gofal a'r cymorth. Efallai nad yw hyn yn addas ar gyfer adroddiad perfformiad blynyddol, ond gall yr adroddiad gyfeirio'r darlennydd at ble mae modd dod o hyd i wybodaeth o'r fath a ffynonellau eraill o gymorth a gwybodaeth. Pan fo'n briodol, dylai gyfeirio at adroddiadau perthnasol eraill hefyd, ee adroddiad adran 144A ac adroddiadau'r Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol a'r Bwrdd Diogelu Rhanbarthol.
- C4 Mae arddull yn fater i'r awdurdod lleol, ond mae angen i ddogfen sy'n wynebu'r cyhoedd fod mewn iaith bob dydd syml ac yn ddi-jargon. Efallai y bydd llawer o dermau sy'n cael eu defnyddio bob dydd ym maes gwasanaethau cymdeithasol ac yn yr awdurdod lleol yn anghyfarwydd i'r cyhoedd a bydd angen eu hesbonio.
- C5 Dylai'r adroddiad fod yn gryno. Efallai nad yw pobl yn dueddol o ddarllen adroddiad hir, neu efallai nad oes amser ganddynt. Gall gormod o gynnwys guddio negeseuon allweddol am berfformiad a gwelliant.
- C6 Dylid osgoi acronymau. Os ystyrir eu bod yn angenrheidiol, dylai acronymau gael eu hysgrifennu'n llawn y tro cyntaf, a dylai eu hystyr gael ei esbonio'n llawn mewn iaith syml yn y testun neu yn y rhestr termau.
- C7 Nid yw pawb sydd â diddordeb ym mherfformiad gwasanaethau cymdeithasol yn gallu cael mynediad i'r rhyngrwyd.
- C8 Anogir yr ymarfer presennol o ddarparu amrywiaeth o fformatau, ee print bras, deunydd hawdd ei ddeall a straeon fideo byr. Gall straeon fideo ddod ag adroddiad yn fyw a gall fod yn ffurf effeithiol o gyfathrebu.
- C9 Dylid gallu dod o hyd i'r adroddiad yn hawdd ar wefan yr awdurdod lleol, a dylai'r fersiynau ar y we fod yn hawdd i'r darlennydd eu defnyddio.
- C10 Mae dyluniad effeithiol, gan gynnwys defnyddio lliw, siartiau a darluniau, yn helpu darllenwyr i ddeall y ffeithiau allweddol a data ar berfformiad.
- C11 Mae astudiaethau achos a sylwadau neu ddyfyniadau dienw gan y cyhoedd yn disgrifio'u profiad yn gallu tynnu sylw at brofiad bywyd.
